

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A. Περίληψη

Ο συντάκτης αναφέρεται στον δημιουργικό χαρακτήρα της ανάγνωσης. Υποστηρίζει ότι αυτή διαμορφώνει την προσωπικότητα, καθώς αξιοποιεί τη διαχρονική αξία της αφήγησης. Σήμερα, βέβαια, για την πλειονότητα συνιστά μια σιωπηρή ατομική δραστηριότητα, γεγονός στο οποίο συνέβαλαν οι τεχνολογίες του γραπτού λόγου. Έτσι, εκτός από την προσωπική καλλιέργεια, η διαλεκτική σχέση συγγραφέα και αναγνώστη συμβάλλει και στην πολλαπλή ερμηνεία του κόσμου. Μάλιστα, καθώς η ανάγνωση αποδεσμεύεται από τον χώρο και τον χρόνο, μας βοηθά να βιώσουμε έντονα συναισθήματα, πραγματικών ή φανταστικών προσώπων. Όταν, τέλος, ταυτιζόμαστε με τον συγγραφέα, συνειδητοποιούμε ότι βιώνουμε πρωτόγνωρες εμπειρίες που μας αλλάζουν εσωτερικά και ότι η μεταμορφωτική δύναμη του βιβλίου είναι προσιτή σε οποιαδήποτε μορφή του.

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

α. Το διάβασμα ιστοριών είναι ένας τρόπος συναντίληψης των ανθρώπων για τον κόσμο. **ΣΩΣΤΟ** [2^η παράγραφος: Χρησιμοποιούμε τις ιστορίες για να κατανοήσουμε τον κόσμο και να μοιραστούμε αυτήν την εμπειρία μας με τους άλλους.]

β. Η ανάγνωση δημιουργεί μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ συγγραφέα και αναγνώστη. **ΣΩΣΤΟ** [6^η παράγραφος: Οι αναγνώστες θεωρούνται όλο και περισσότερο συν-συγγραφείς.]

γ. Μέσα από το διάβασμα ο άνθρωπος βιώνει μια μεταμορφωτική εμπειρία. **ΣΩΣΤΟ** [8^η παράγραφος: «Ένας αναγνώστης ζει χιλιάδες ζωές πριν πεθάνει. Ένας μη αναγνώστης μόνο μία», λέει ο αμερικανός συγγραφέας George R.R. Martin. Η ανάγνωση πολλαπλασιάζει το εν δυνάμει μας, το μεγεθύνει, το οδηγεί σε θαυμαστά και άγνωστα πεδία, μέσα από πολυποίκιλες ατραπούς που δεν θα φανταζόμασταν ποτέ, για να μας παραδώσει μετά το τέλος της ανάγνωσης και πάλι τον εαυτό μας, αλλαγμένο.]

δ. Στην αρχαιότητα η ανάγνωση ήταν μια σιωπηλή διαδικασία. **ΛΑΘΟΣ** [4^η παράγραφος: Οι αρχαίοι Έλληνες διάβαζαν τα κείμενά τους φωναχτά. Το ίδιο συνέβαινε και με τους μοναχούς της σκοτεινής εποχής της Ευρώπης.]

ε. Η αναγνωστική εμπειρία είναι συνυφασμένη αποκλειστικά με στιγμές συναισθηματικής ευφορίας. **ΛΑΘΟΣ** [7^η παράγραφος: Διαβάζει κανείς σε χαρά ή θλίψη. Ειδικά σε θλίψη, ή σε ασθένεια, το βιβλίο για την υγεία ή την ασθένεια που

διαβάζουμε δεν είναι αυτό που σκέφτεται για μας, αλλά αυτό που μας κάνει να σκεφτούμε.]

B2. α. Για αιώνες, οι Ευρωπαίοι ... στον νου μας.**Μονάδες 10**

Να αναφέρετε δύο (2) τρόπους ανάπτυξης της συγκεκριμένης παραγράφου (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Η 4^η παράγραφος αναπτύσσεται κατ' αρχάς με σύγκριση-αντίθεση. Ο συγγραφέας αντιπαραβάλλει τον τρόπο ανάγνωσης στην αρχαιότητα (διάβαζαν τα κείμενά τους φωναχτά) με τον σημερινό (διαβάζουμε λέξεις, χωρίς να τις εκφέρουμε φωναχτά). Χαρακτηριστικές είναι οι λέξεις / φράσεις: «είχε αλλάξει δραστικά», «Αλλά», «φωναχτά-σιωπηλά».

Επιπλέον, η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο της αιτίας-αποτελέσματος. Ο συγγραφέας τονίζει τα αποτελέσματα που επέφερε στην ανάγνωση η ανάπτυξη της τεχνολογίας («Οι τεχνολογίες κειμένου... στον νου μας». Αιτία: Οι τεχνολογίες κειμένου... Αποτέλεσμα: βοήθησαν στην προώθηση... στο νου μας».)

[Στην ίδια παράγραφο μπορούμε να διακρίνουμε και τη μέθοδο των παραδειγμάτων («όπως ο κινητός τύπος και η άνοδος της λαϊκής γραφής».)]

β. Η ανάγνωση είναι ένας τρόπος... σε εξωσχολικά αναγνώσματα.

Στη συγκεκριμένη παράγραφο ο συγγραφέας κάνει χρήση διαφορετικών ρηματικών προσώπων. Να αναφέρετε τρία (3) διαφορετικά παραδείγματα, ένα για κάθε ρηματικό πρόσωπο, (μονάδες 3) και να αιτιολογήσετε τη λειτουργία καθενός στο κείμενο (μονάδες 3).

Μονάδες 6 / ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ 10

Στη συγκεκριμένη παράγραφο ο συντάκτης χρησιμοποιεί διαφορετικά ρηματικά πρόσωπα. Παρατηρούμε τη χρήση β' ενικού προσώπου (σκέφτεσαι, αναπτύσσεις). Ο αναγνώστης έχει την αίσθηση ότι ο συγγραφέας απευθύνεται άμεσα σ' αυτόν (αμεσότητα) για να τονίσει τη συμβολή του βιβλίου στην καλλιέργεια του νου. Με αυτό τον τρόπο ο συγγραφέας καθιστά τον αναγνώστη μέτοχο των ιδεών του.

Το α' πληθυντικό πρόσωπο (γινόμαστε, διαβάσαμε) προσδίδει στον λόγο αφενός οικειότητα και αφετέρου ένα (συλλογικό) βίωμα το οποίο είναι γνωστό στους περισσότερους Έλληνες.

Με το α' ενικό πρόσωπο ο συγγραφέας μεταφέρει την προσωπική του εμπειρία, (κατάλαβα, ρίχτηκα) αναφερόμενος σε προσωπικές του σκέψεις και βιώματα.

Με την εναλλαγή ρηματικών προσώπων εξασφαλίζεται στο κείμενο ζωντάνια, παραστατικότητα, και διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

B3. α. Στο παρακάτω απόσπασμα να αναγνωρίσετε τη λειτουργία της γλώσσας στις υπογραμμισμένες φράσεις (μονάδες 2) και να τις μεταγράψετε στην άλλη λειτουργία, μονολεκτικά ή περιφραστικά (μονάδες 2):

Προσωπικά, κατάλαβα πολύ νωρίς ότι το διάβασμα ήταν μια εντελώς ατομική υπόθεση (όσο πιο νωρίς το αντιλαμβάνεσαι αυτό τόσο πιο καλά) και ρίχτηκα με τα μούτρα σε ό,τι βιβλίο έπεφτε στα χέρια μου.

Μονάδες 4

- ρίχτηκα με τα μούτρα > μεταφορική λειτουργία της γλώσσας.
ΚΥΡΙΟΛΕΚΤΙΚΗ: αφοσιώθηκα, επικεντρώθηκα
- στα χέρια μου > μεταφορική λειτουργία.
ΚΥΡΙΟΛΕΚΤΙΚΗ: τύχαινε (να βρω)

β. Να αντικαταστήσετε καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις των παρακάτω προτάσεων του κειμένου με άλλη σημασιολογικά ισοδύναμη:

Μονάδες 4

ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ 8

1. σφυρηλατεί = διαμορφώνει
2. εναλλακτική = διαφορετική
3. προώθηση = ανάδειξη, προβολή, διάδοση
4. μεγεθύνει = διευρύνει, πολλαπλασιάζει, αυξάνει

B4. α. Χρησιμοποιούμε τις ιστορίες για να κατανοήσουμε τον κόσμο και να μοιραστούμε αυτήν την εμπειρία μας με τους άλλους. Να μετατρέψετε τα υπογραμμισμένα ρηματικά σύνολα σε ονοματικά (μονάδες 2) και να προσδιορίσετε την αλλαγή στο ύφος (μονάδες 2).

- να κατανοήσουμε τον κόσμο > κατανόηση του κόσμου
- να μοιραστούμε αυτήν την εμπειρία μας > διαμοιρασμός της εμπειρίας μας

Με τη μετατροπή των ρηματικών συνόλων σε ονοματικά ο λόγος καθίσταται πυκνότερος, ενώ το ύφος γίνεται ουδέτερο, απρόσωπο και αυστηρό, χάνοντας την οικειότητα και τη συλλογικότητα της εμπειρίας που δήλωνε το α' πληθυντικό πρόσωπο.

B4. β.

1. *...η κοινωνική ατομική αυτή δραστηριότητα – ένας άνθρωπος με ένα βιβλίο – είναι μια σχετικά νέα μορφή διάθεσης ελεύθερου χρόνου.*

Με τη διπλή παύλα ο συντάκτης διευκρινίζει την «κοινωνική ατομική δραστηριότητα» που αναφέρει προηγουμένως. Κατά την εκφορά του λόγου, ο τόνος της φωνής χαμηλώνει.

2. *«Ένας αναγνώστης ζει χιλιάδες ζωές πριν πεθάνει. Ένας μη αναγνώστης μόνο μία».*

Με τα εισαγωγικά ο συγγραφέας μεταφέρει σε ευθύ λόγο αυτούσια τα λόγια του Αμερικανού συγγραφέα George R.R. Martin.

3. *Είναι η μόνη «τέχνη» που μπορεί να ασκηθεί.*

Με τα εισαγωγικά δηλώνεται η χρήση της λέξης με μεταφορική σημασία.

ΘΕΜΑ Γ

Σεβαστοί μας δάσκαλοι,
Αγαπητοί συμμαθητές,

Τυπικός Πρόλογος

Είναι ιδιαίτερα σημαντική η πρωτοβουλία που ανέλαβε το σχολείο μας για την πραγματοποίηση αυτής της εκδήλωσης, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα βιβλίου. Τέτοιες δράσεις αποτελούν ευκαιρία για συζήτηση και προβληματισμό πάνω σε σπουδαία θέματα, όπως η επαφή των νέων με το βιβλίο.

Κανονικός Πρόλογος

Το βιβλίο αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την απελευθέρωση του ανθρώπου από την άγνοια και το σκοταδισμό. Η συμβολή του στη μέχρι σήμερα πρόοδο του πολιτισμού είναι αδιαμφισβήτητη. Ειδικότερα για εμάς τους νέους, που διαμορφώνουμε τώρα την προσωπικότητά μας και αναζητούμε συνεχώς απαντήσεις στα προσωπικά και κοινωνικά ερωτήματα που μας απασχολούν, το βιβλίο μπορεί να μας δείξει καινούριους δρόμους για να κατανοήσουμε τον εαυτό μας και τον κόσμο.

Α' ζητούμενο

α1 §: Πνευματική καλλιέργεια

1. Διεύρυνση των γνώσεων και των οριζόντων της σκέψης (επιστημονικό, ιστορικό βιβλίο) > ευρυμάθεια > κριτικά σκεπτόμενος άνθρωπος.
2. Καλλιέργεια της φαντασίας (ειδικότερα μέσα από το λογοτεχνικό βιβλίο) και της δημιουργικότητας και επινοητικότητας των νέων. Σημαντική είναι, μάλιστα, και η συμβολή της στη αισθητική τους καλλιέργεια (≠ εποχή ακαλαισθησίας, μαζικό γούστο)
3. Διεύρυνση διανοητικών ικανοτήτων > κριτική σκέψη, δημιουργική αμφιβολία
4. Γλωσσική καλλιέργεια > εκφραστική ικανότητα, εμπλουτισμός λεξιλογίου > άρτια γνώση μητρικής γλώσσας

α2 §: Ηθική – ψυχική συγκρότηση

1. Μέσα από τις σελίδες ενός βιβλίου ο νέος μπορεί να αντλήσει υγιή πρότυπα για μίμηση > φορείς υψηλών αξιών (ανθρωπιά) αλλά και βίωση διαφορετικών και έντονων συναισθημάτων (αγάπη, έρωτας, προδοσία, σκληρότητα) > ηθική διαμόρφωση > εξευγενίζεται ο εσωτερικός του κόσμος
2. Αποτελεί γνήσια μορφή ψυχαγωγίας > δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου > αξία περισυλλογής > αποφορτίζει από το άγχος της καθημερινότητας > ψυχικά υγιείς νέοι
3. Το βιβλίο ως ενημερωτικό αγαθό > κριτική ενημέρωση > αφετηρία δημιουργικής παρέμβασης στη δημόσια ζωή (γνώρισμα ενεργού πολίτη)

Β' ζητούμενο

β1 §: Δράσεις εντός σχολείου

1. Ημερίδες με θέμα το βιβλίο > π.χ. πρόσκληση ενός λογοτέχνη > δίνεται η ευκαιρία να ανακαλύψουν την αξία των πολλαπλών ερμηνειών ενός βιβλίου > η ανάγνωση δεν είναι μια παθητική δραστηριότητα αλλά μια συνδημιουργία
2. Λέσχες ανάγνωσης οι οποίες πραγματοποιούνται στο χώρο της σχολικής βιβλιοθήκης > διάλογος, συζήτηση πάνω σε ένα βιβλίο > οι νέοι μοιράζονται τις εμπειρίες τους, ανακαλύπτουν διαφορετικές ερμηνείες της ζωής
3. Δραστηριότητα έκφρασης των ίδιων των μαθητών > διαγωνισμοί ποίησης και λογοτεχνίας > αποτύπωση των βαθύτερων σκέψεων και συναισθημάτων μέσα από την ελεύθερη δημιουργία
4. Παζάρια βιβλίων > ανταλλαγή βιβλίων > η γνώση άρα και η εμπειρία που μοιράζεται

β2 §: Δράσεις εκτός σχολείου

1. Επισκέψεις σε βιβλιοθήκες (Εθνική Βιβλιοθήκη, Κέντρο πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος) > παρακολούθηση εκδηλώσεων που αναφέρονται στο βιβλίο, πρόσβαση σε παγκόσμιες, διαδικτυακές βιβλιοθήκες
2. Εκθέσεις βιβλίου σε ολόκληρη τη χώρα (ευθύνη πολιτείας) > πολλαπλασιασμός δανειστικών βιβλιοθηκών > πρόσβαση όλων στον κόσμο του βιβλίου
3. Το σχολείο σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να οργανώσει σεμινάρια δημιουργικής γραφής προκειμένου οι νέοι να συνειδητοποιήσουν όχι μόνο την αξία της ανάγνωσης αλλά και της συγγραφής

Επίλογος

Η αναγνωστική εμπειρία, λοιπόν, φίλες και φίλοι, δεν είναι μια εμπειρία μόνο προσωπική, όπως πιστεύουν πολλοί. Αντίθετα, είναι μια ευκαιρία να γνωρίσουμε και να επικοινωνήσουμε με τους Άλλους. Να γνωρίσουμε τον εαυτό μας και τον κόσμο που μας περιβάλλει. Να ταξιδέψουμε και να ονειρευτούμε.

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας